
11

ВІЙСЬКОВА ЕКСПЕРТИЗА

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2020.65.67>
УДК 343.98

Олександр Григорович Рувін
кандидат юридичних наук
директор

E-mail: ruvin@kndise.gov.ua

Олександр Павлович Средній
головний судовий експерт
відділу військових експертиз

E-mail: oleksandr.srednii@kndise.gov.ua

*Київський науково-дослідний інститут судових експертиз
Міністерства юстиції України*

**НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЗМІСТУ ЗАХОДІВ РЕФОРМУВАННЯ
(РОЗФОРМУВАННЯ, ПЕРЕФОРМУВАННЯ, СКОРОЧЕННЯ
ЧИСЕЛЬНОСТІ) ОРГАНІВ ВІЙСЬКОВОГО УПРАВЛІННЯ, ВІЙСЬКОВИХ
ЧАСТИН, ЗАКЛАДІВ (УСТАНОВ) РОДІВ ВІЙСЬК, СПЕЦІАЛЬНИХ ВІЙСЬК
ТА СЛУЖБ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ПРОТЯГОМ 1991 – 2014 РОКІВ
РЕАЛЬНИМ ПОТРЕБАМ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ДЛЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЇХ СПРОМОЖНОСТІ ВИКОНАТИ ЗАВДАННЯ ЗА
ПРИЗНАЧЕННЯМ**

У статті надано основні положення, що досліджуються в рамках науково-дослідної роботи «Розроблення методики проведення судових військових експертиз пов'язаних з рівнем обороноздатності Держави».

***Ключові слова:** збройні сили України, органи військового управління, військові частини, роди військ, спеціальні війська.*

Авторами досліджена неузгодженість заходів Стратегічного планування застосування Збройних Сил України (далі – ЗС України) та заходів Оборонного планування, що проводились у державі протягом 1991-2014 років, зокрема середньострокового та короткострокового оборонного планування з питань визначення структури, складу, заходів будівництва і розвитку ЗС України, а також удосконалення системи їх мобілізаційної готовності. Вказана неузгодженість стала однією з причин того, що організаційні заходи, які проводилися у ЗС України протягом 1991-2014 років, не відповідали їх реальним потребам з точки зору нарощування бойового потенціалу, бойової і мобілізаційної готовності (рівня боєздатності) та набуття спроможностей, необхідних для гарантованого виконання ними конституційних завдань щодо оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності і недоторканості.

Результати аналізу низки джерел, зокрема й зарубіжного досвіду, дають підстави стверджувати, що в практиці будівництва і розвитку збройних сил будь-якої держави, зокрема й ЗС України, існує певний алгоритм (процедура) обґрунтування їх структури, складу та чисельності. Особливого значення такий алгоритм набуває під час здійснення середньострокового та короткострокового оборонного планування в державі.

Вважається, що алгоритм (процедура) обґрунтування структури, складу та чисельності ЗС України обумовлюється певними *зовнішніми* та *внутрішніми факторами*, які ґрунтуються на відповідних показниках. Ці показники є кількісною мірою (ознакою) зазначених факторів. Саме за цими відносними та абсолютними показниками оцінюється бойова і мобілізаційна готовність (рівень боєздатності) ЗС держави. Наприклад, основними *зовнішніми факторами* є воєнно-політичні, воєнно-стратегічні, воєнно-економічні, оперативні (оперативно-тактичні, тактичні), воєнно-географічні фактори, існуюча система комплектування ЗС України людськими та матеріально-технічними ресурсами тощо. До *внутрішніх факторів* належать: існуюча структура, склад та штатна чисельність ЗС України; існуючий порядок розподілу бойового складу на військові формування постійної готовності та ті, що підлягають відмобілізуванню в особливий період; бойовий потенціал (далі – БП), боєздатність, бойові (оперативні) можливості з'єднань (частин), а також родів військ (сил), видів ЗС України та ЗС держави в цілому; стан бойової і мобілізаційної готовності з'єднань (частин), органів управління, родів військ (сил), видів ЗС України та ЗС держави в цілому; потреба в людських та матеріально-технічних ресурсах для переведення визначеного складу військ (сил) на організацію і штати воєнного часу та приведення їх у повну бойову готовність; ресурсні та часові обмеження на приведення військ (сил) у повну бойову готовність; місце, роль та завдання, які визначені з'єднанням (частинам) в операціях (бойових діях), терміни їх виконання; ефективність бойового застосування з'єднань (частин) в операціях (бойових діях), їх живучість та стійкість; можливі способи застосування з'єднань, частин, підрозділів в операціях (бойових діях, бою);

Зазначені фактори та кількісні показники, що їх характеризують, є основою для формування показників оборонного планування – вихідних

даних, які необхідні для розробки напрямків (стратегічних цілей) та шляхів розвитку ЗС України. Наприклад, *короткострокове оборонне планування* передбачає щорічну розробку відповідними суб'єктами оборонного планування планів утримання та розвитку ЗС України та інших військових формувань на два роки, в яких деталізуються та конкретизуються і, за необхідності, корегуються у встановленому порядку державні програми розвитку ЗС України та інших військових формувань.

З цією метою: Рада національної безпеки і оборони України брала (бере) участь у розгляді проекту Закону України «Про Державний бюджет України» за статтями, які пов'язані із забезпеченням національної безпеки і оборони України, та вносила (вносить) Президенту України пропозиції щодо матеріального, фінансового, кадрового, організаційного та іншого забезпечення виконання заходів у сфері національної безпеки і оборони; Кабінет Міністрів України уточнював (уточнює) на наступні два роки прогностичні показники видатків Державного бюджету України на оборону з урахуванням обсягів державного оборонного замовлення, передбачає у проекті Закону України «Про Державний бюджет України», який подається Верховній Раді України, показники видатків на національну оборону та обсягів державного оборонного замовлення на наступний бюджетний рік з урахуванням відповідного рішення Ради національної безпеки і оборони України, здійснює контроль за виконанням державних програм розвитку ЗС України та інших військових формувань; *центральні органи виконавчої влади*, які здійснюють керівництво ЗС України, іншими військовими формуваннями, розробляли (розробляють) плани утримання та розвитку відповідних військових формувань, бюджетні запити та сукупність документів державного оборонного замовлення на наступний бюджетний рік, а також пропозиції до проекту Державного бюджету України та проекту основних показників державного оборонного замовлення на другий наступний рік короткострокові плани утримання та розвитку військових формувань затверджувалися (затверджуються) керівником відповідного центрального органу виконавчої влади, який здійснює керівництво ними.

Поряд із цим, авторами вказано на те, що під час визначення структури, складу та чисельності ЗС України суб'єктами оборонного планування більшість із обґрунтованих факторів (показників) або ж не враховувалися, або ж враховувалися частково. При цьому результати стратегічного планування застосування Збройних Сил України були похідними від результатів оборонного планування. А загальні підходи до визначення структури, складу та чисельності ЗС України у період з 1991 по 2014 рік ґрунтувалися переважно на таких факторах (показниках) як: призначення ЗС України та їх стратегічне завдання залежно від воєнно-політичного курсу держави; можливості країни щодо комплектування ЗС в мирний час; географічні умови країни, розмір території, довжина сухопутних та морських кордонів, рельєф поверхні; тенденції розвитку міжнародної політичної обстановки; стан економіки країни. Суть та зміст окремих показників, які використовувалися для обґрунтування структури, складу та чисельності ЗС України, був майже незмінним протягом тривалого періоду їх будівництва, реформування та розвитку.

Основні показники оборонного планування, зокрема реальна (на певний період) чисельність військ (сил), були не завжди узгоджені між суб'єктами оборонного планування, іншими уповноваженими на це структурними підрозділами органів законодавчої і виконавчої влади та органами військового управління. Це ж стосується й таких показників, як бойовий потенціал та рівень боєздатності військових формувань, родів військ (сил) та видів ЗС України.

Неузгодженість в показниках, які стосуються реальної та необхідної чисельності військ (сил), у подальшому призводили до необґрунтованого визначення бойового складу, бойового потенціалу та рівня боєздатності ЗС України, їх розподілу на військові формування з різним ступенем укомплектованості та оснащеності.

Неузгодженість показників оборонного планування та стратегічного планування застосування Збройних Сил стала однією з причин того, що процес реформування ЗС України, який відстежувався включно по 2014 рік, був не послідовним (у деяких випадках – хаотичним) та зводився переважно до розформування або скорочення чисельності бойових частин (підрозділів), а також частин (підрозділів) бойового забезпечення (механізованих, танкових, аеромобільних, артилерійських, інженерних, радіоелектронної боротьби, зенітних-ракетних військ, винищувальної, штурмової, бомбардувальної, армійської авіації).

Протягом усього періоду будівництва і розвитку ЗС України відстежувалася основна та прогресуюча тенденція, суть якої полягала в *скороченні чисельності ЗС України*. Негативним явищем стало й те, що скорочення чисельності ЗС України здійснювалося за рахунок найбільш боєздатних частин (підрозділів) ЗС України. Необґрунтоване розформування та скорочення чисельності у період з 1991 по 2014 рік військових частин бойового складу ЗС України призвели до того, що з початком розв'язання збройного конфлікту на сході нашої держави ЗС України за рівнем своєї боєздатності належним чином були не спроможні виконувати завдання за призначенням.

На початок 2014 року рівень боєздатності ЗС України *не забезпечував* гарантованого виконання ними конституційних завдань щодо здійснення оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканості. Підтвердженням цьому є ситуація, що склалася у ЗС України на початку 2014 року з питань бойової і мобілізаційної готовності (рівня боєздатності) військ (сил) та вплив цієї ситуації на ефективність виконання угрупованнями військ (сил) бойових завдань з початком розв'язання збройного конфлікту на сході України.

Неузгодженість заходів стратегічного планування застосування ЗС України із заходами оборонного планування в державі, зокрема середньострокового та короткострокового оборонного планування, з питань визначення складу, структури, заходів з розвитку та підготовки ЗС України, а також удосконалення систем їх бойової та мобілізаційної готовності, призвела до того, що *організаційні заходи*, які проводилися у ЗС України протягом 1991-2014 років, *не відповідали реальним потребам*

ЗС з точки зору нарощування (збереження) їх бойового потенціалу, бойової і мобілізаційної готовності (рівня боєздатності).

Відповідно до вимог керівних документів ЗС України, що вносять порядок застосування військ (сил), розвиток ЗС України, Стратегічне планування застосування ЗС України, інших військових формувань (далі – ІВФ) та органів спеціального призначення (далі – ОСпП) є складовою частиною стратегічного планування у сфері оборони і військового будівництва.

Стратегічне планування застосування ЗС України, як функція державного управління, має певну логічну структуру та послідовність. Воно передбачає: оцінку воєнно-політичної, воєнно-економічної та воєнно-стратегічної обстановки довкола України; визначення переліку викликів і загроз національній безпеці України, що вимагають застосування (залучення) військ (сил), стратегічних цілей, функцій і завдань ЗС України, інших складових сектору безпеки і оборони держави, а також сил і засобів, необхідних для їх виконання, оперативних (бойових) спроможностей військ (сил); розроблення концепцій, визначення форм застосування та способів ведення бойових дій, які передбачають порядок реалізації оперативних (бойових) спроможностей військ (сил), ІВФ та ОСпП, встановлення порядку управління та взаємодії; визначення та узгодження потреб у матеріально-технічних та інших ресурсах для їх всебічного забезпечення.

Стратегічне планування застосування ЗС України організовується та здійснюється Генеральним штабом ЗС України у тісній взаємодії з державними заходами політичного, дипломатичного, економічного, інформаційного характеру, спрямованими на запобігання воєнному конфлікту та підготовки держави до оборони. До участі у стратегічному плануванні застосування залучаються РНБО України, Кабінет Міністрів України, МО України та інші центральні органи виконавчої влади, в підпорядкуванні яких перебувають ІВФ та ОСпП, а також ті, що в межах своїх повноважень приймають участь у виконанні завдань оборони держави. Стратегічне планування застосування ЗС України поділяється за ступенями деталізації та часом проведення (здійснення) на завчасне (загальне) та безпосереднє (кризове, детальне, в ході воєнних дій). Воно має здійснюватися скоординовано та узгоджено із заходами стратегічного та оборонного планування в державі. З урахуванням результатів стратегічного планування застосування розробляються (уточнюються) склад, структура, дислокація військ (сил), заходи з розвитку і підготовки ЗС України, ІВФ та ОСпП, а також удосконалення систем їх бойової та мобілізаційної готовності.

При цьому процес визначення чисельності, складу та організаційної структури ЗС України, а також запровадження системи її нарощування (відмобілізування) військ протягом 1991-2014 років передував процесу всебічної оцінки воєнно-політичної (воєнно-стратегічної) обстановки, що складалася в Україні та навколо неї в той час, а також виробленню стратегічного замислу (плану) застосування ЗС України та оперативних планів застосування військ (сил) (відповідно до загроз безпеці України у воєнній сфері та можливих ситуацій застосування ЗС України). Таким чином, організаційні

заходи, які проводилися у ЗС України протягом 1991-2014 років, не повною мірою відповідали їх реальним потребам з точки зору нарощування бойового потенціалу, бойової і мобілізаційної готовності (рівня боєздатності).

Розформування та скорочення чисельності частин (підрозділів) бойового складу ЗС України були найбільш характерними для 2000-2004 та 2012-2013 років. Скорочення ЗС України за рахунок реформування (розформування, переформування, скорочення чисельності) бойових частин та частин бойового забезпечення призвело до утворення дисбалансу між питомою вагою бойового та забезпечуючого компонентів ЗС України. Кількість та чисельність бойових частин незмінно зменшувалися, а розформування (скорочення чисельності) найбільш боєздатних частин і підрозділів ЗС України призвели до зниження бойового потенціалу (рівня боєздатності), а отже, і бойових можливостей ЗС України, у 2013 році рівень боєздатності ЗС України став *критично низьким*.

Обґрунтування структури, складу та чисельності ЗС України на всіх етапах їх будівництва і розвитку здійснювалося емпірично (на основі набутого, у тому числі й негативного, досвіду) та без відповідного наукового обґрунтування. Існуючі (на той час) методики обґрунтування раціонального (оптимального) бойового складу родів військ (сил), видів ЗС України та ЗС держави у цілому не знайшли свого практичного застосування під час формування нормативно-правових актів держави, які визначали перспективи будівництва та розвитку ЗС України, зокрема й перелік та зміст заходів з їх оптимізації.

Вихідні дані щодо обґрунтування реальної чисельності військ (сил) для розробки перспектив (напрямок та шляхів) будівництва і розвитку ЗС України напереднь не були узгоджені між суб'єктами оборонного планування та структурними підрозділами органів законодавчої і виконавчої влади, які залучалися до планування заходів будівництва і розвитку ЗС України. Підтвердженням цьому є те, що окремі показники щодо реальної чисельності ЗС України, які оприлюднювалися в офіційних документах в 1998-2000 та в 2012 роках, між собою суттєво відрізнялися.

Неузгодженість показників реальної та потрібної чисельності військ (сил) також стала однією з причин необґрунтованого розподілу ЗС України на військові формування постійної готовності та ті, що підлягають відмобілізуванню (переведенню на організацію і штати воєнного часу) в особливий період. Розбіжності в показниках (вихідних даних) є свідченням розбалансованості (неузгодженості) дій суб'єктів оборонного планування.

Протягом 2004-2013 років вищими посадовими особами МО України та Генерального штабу ЗС України приймалися рішення та здійснювалися спроби реформування ЗС України без всебічного обґрунтування реальної вартості проведення таких заходів. Посадові особи Міністерства оборони України та Генерального штабу ЗС України, зокрема, керівники структурних підрозділів, які залучалися до здійснення оборонного планування (деякі з них займали посади протягом тривалого часу та в різний період), вносили відповідні пропозиції щодо оптимізації структури, складу та чисельності ЗС України, а також візували проекти відповідних нормативно-правових актів без будь-яких заперечень та зауважень.

Такий стан справ проведення заходів реформування ЗС України негативно відбився на бойовій і мобілізаційній готовності військ (сил).

Повстала проблема вибору найбільш прийняттого варіанта розподілу бойового складу ЗС України на військові формування (з'єднання, частини, підрозділи), які у мирний час утримуються розгорнутими (доукомплектовуються) та знаходяться в постійній готовності до виконання завдань за призначенням, а також на військові формування, які в особливий період підлягають відмобілізуванню (переведенню на організацію і штати воєнного часу) та приведенню в повну бойову готовність.

При цьому, виникала потреба всебічного врахування обмежень щодо середньорічних фінансових ресурсів, які виділяються, та необхідних ресурсів на утримання з'єднань (частин) бойового складу ЗС України, а також відповідних строків їх приведення у готовність до виконання завдань за призначенням. Так, з одного боку, зростаючий рівень загроз безпеці нашої держави у воєнній сфері спричиняє потребу в утриманні більшої кількості або навіть усіх з'єднань (військових частин) бойового складу ЗС України розгорнутими до штатів воєнного часу (або у штатах максимально до них наближених) у мирний час, що забезпечить потрібний рівень їх готовності до негайного виконання завдань за призначенням. Це мінімізує загальний час на їх приведення у повну бойову готовність. Але, у такому разі з урахуванням середньорічних затрат (без урахування вартості озброєння та військової техніки) на утримання, доукомплектування й приведення у бойову готовність одного з'єднання (частини) значно зростають затрати на їх утримання, наприклад, на бойову підготовку, що може перевищити виділені на це середньорічні фінансові ресурси. З іншого боку, обмежені воєнно-економічні можливості нашої держави вимагали утримання певної кількості з'єднань (частин) скороченого складу та «кадру», тобто коли більша частина або навіть усі з'єднання (частини) будуть відмобілізуватися та приводитися у повну бойову готовність в особливий період. Такий варіант їх утримання з урахуванням середньорічних затрат (без урахування вартості ОВТ) на відмобілізування й приведення в повну бойову готовність одного з'єднання (військової частини) мінімізує необхідні на це затрати. Проте у такому разі значно збільшується загальний час на приведення з'єднань (частин), які відмобілізуються, в бойову готовність, ускладнюється процес, а також потребують збільшення терміни їх бойового злагодження, наприклад, через можливу відсутність підготовлених протягом мирного часу за повною програмою бойової підготовки спеціалістів.

Внаслідок такого протиріччя й виникла проблема пошуку найбільш прийняттого варіанта розподілу бойового складу ЗС України на військові формування з різним ступенем укомплектованості, оснащеності та строками готовності до виконання завдань за призначенням.

Розв'язання цього протиріччя завжди (на всіх етапах будівництва ЗС України) вимагало пошуку *компромiсного рішення*, тобто знаходження потрібного балансу між кількістю з'єднань (частин), які доцільно утримувати розгорнутими в мирний час, та кількістю з'єднань (частин), які потребують

відмобілізування та приведення у повну бойову готовність в особливий період. Проте, на практиці обґрунтування структури, складу та чисельності ЗС України, а також їх розподіл за функціональним призначенням здійснювалося емпірично та без відповідного всебічного, зокрема наукового, обґрунтування.

Стан мобілізаційної підготовки і мобілізації в Україні, що утворився за наслідками реорганізації системи військових комісаріатів (далі – ВК) ЗС України на кінець 2013 року вкрай негативно вплинув на підготовку та проведення заходів мобілізації. Так, на початку 2014 року в системі функціонування ВК склалася досить критична ситуація. Пов'язано це було з тим, що протягом 2013 року відбулося суттєве скорочення штатної чисельності районних (міських) ВК. Таке скорочення було досить динамічним, проте не обґрунтованим. Це загалом негативно відобразилося на бойовій і мобілізаційній готовності (рівні боєздатності) ЗС України. Значне скорочення чисельності районних (міських) ВК пояснювалося запровадженням у ВК процесу автоматизованого обліку мобілізаційних ресурсів. Але, у зв'язку з тим, що не були виділені передбачені для цього кошти, автоматизація процесу ведення обліку мобілізаційних ресурсів у 2013 році фактично була зірвана. Проте, це аж ніяк не вплинуло на темпи скорочення штатної чисельності ВК.

Скорочення чисельності ВК обґрунтовувалося різними причинами, наприклад, зменшенням обсягу завдань, які покладаються на ВК (призов на строкову військову службу, організація територіальної оборони тощо), а також запланованою оптимізацією процесів організації і ведення мобілізаційної роботи та військового обліку мобресурсів. Усе це призвело до того, що на початок 2014 року частина районних (міських) ВК була *повністю неспроможна виконувати завдання за призначенням*. Унаслідок проведення заходів реформування у районних (міських) ВК у штаті залишилося лише по одному військовослужбовцю – військовому комісару. Фактично на районного (міського) військового комісара була покладена організація та виконання основних завдань, які стосувалися ВК в цілому.

Таким чином, ситуація, що склалася в державі на початку 2014 року з питань розвитку системи ВК, фактично унеможлиблювала виконання основних завдань, які відповідно до плану мобілізаційного розгортання покладалися на районні (міські) ВК з питань організації мобілізації та своєчасного постачання у з'єднання (частини) людських і транспортних ресурсів. До 2014 року одним із основних напрямків реформування системи ВК ЗС України була їх оптимізація. В основу такої «оптимізації» було покладено зменшення чисельності особового складу районних (міських) ВК за рахунок проведення перерозподілу функцій, уточнення обсягів і порядку виконання покладених на ВК завдань, а також автоматизації процесів ведення облікових даних та обміну інформацією. З метою перерозподілу функцій на районні (міські) ВК планувалося покласти виконання трьох основних завдань: підготовка і проведення мобілізації на відповідних територіях; прийняття на військову службу за контрактом громадян України; забезпечення соціального і правового захисту військовослужбовців та призваних на збори військовозобов'язаних,

ветеранів війни, пенсіонерів з числа військовослужбовців ЗС України та членів їх сімей. Водночас було перерозподілено низку функцій з районних (міських) ВК, зокрема щодо обліково-призовної, лікувально-оздоровчої, соціальної роботи та планування територіальної оборони на обласні ВК. Крім того, у 2013 році ЗС України відмовилися від строкової служби, яка була одним із основних напрямів діяльності районних (міських) ВК. Проте організаційно-штатна структура та чисельність районних (міських) ВК не задовольняла вимогам щодо своєчасного та повного забезпечення військ (сил) мобілізаційними ресурсами усіх видів.

Підтвердженням неготовності ВК виконувати завдання за призначенням стали показники організації прийняття та подачі у війська людських і транспортних ресурсів протягом першої та другої черг часткової мобілізації.

У подальшому, протягом 2014 року відповідно до загроз та завдань, що покладалися на ВК, було розроблено більш оптимальну організаційно-штатну їх структуру, на якій вони утримуються по цей час.

Невідповідність організаційно-штатної структури та чисельності районних (міських) ВК обсягу завдань, які на них покладалися, підтверджена результатами виконання Указу Президента України від 21.07.2014 № 607/2014 «Про часткову мобілізацію», яким у період з 24.07 по 06.09.2014 передбачено провести в державі заходи третьої черги мобілізаційного розгортання. Метою цих заходів було визначено: нарощування бойового і чисельного складу угруповань військ (сил); створення системи поповнення некомплекту і втрат особового складу та забезпечення його ротатії; посилення ешелону охорони державного кордону та складової з технічного прикриття і відновлення об'єктів транспортної інфраструктури тощо.

Поряд із цим, за результатами проведення третьої черги мобілізаційного розгортання було виявлено низку проблем, які, наприклад, стосуються питань доукомплектування військових формувань особовим складом запасу дефіцитних спеціальностей, а також технікою спеціального призначення. Це призвело до перевищення строків бойового злагодження підрозділів та частин. Реальні можливості ВК не дозволили якісно виконати ці завдання.

З метою відновлення військового обліку на всій території країни у 2016 році було додатково сформовано районні (міські) ВК в адміністративно-територіальних одиницях районного типу, де вони були скорочені у попередні роки.

Таким чином, одним із основних показників мобілізаційної готовності ВК є їх реальні можливості щодо повної та своєчасної подачі у війська мобілізаційних ресурсів. Проте, результати виконання ВК завдань з підйому та подачі у частини мобілізаційних ресурсів протягом 1-6 черг часткової мобілізації у 2014-2015 роках, підтверджують наявність суттєвих проблем та невідповідності між реальними та необхідними можливостями ВК щодо виконання завдань за призначенням.

На переконання авторів статті, відповідного удосконалення потребували та потребують методики проведення судових військових

експертиз, які є важливим інструментом об'єктивного оцінювання дій (бездіяльності) військових посадових осіб (керівників, командувачів, командирів, начальників) з питань будівництва, розвитку, підготовки та застосування ЗС України; встановлення причинно-наслідкового зв'язку між порушеннями з боку зазначених вище посадових осіб вимог чинного законодавства та настанням тяжких наслідків, пов'язаних із загибеллю особового складу, втратою озброєння, військової техніки, матеріальних засобів тощо.

Перелік посилань

References

1. *Про боротьбу з тероризмом*: Закон України від 20.03.2003 № 38-IV в ред. від 11.08.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/638-15>.

1. *On the fight against terrorism*: Law of Ukraine of March 20, 2003 No. 38-IV as amended from 08/11/2013. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/638-15>. (In Ukrainian).

2. *Про національну безпеку* України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19>.

2. *On the national security* of Ukraine: Law of Ukraine of June 21, 2018 No. 2469-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2469-19>. (In Ukrainian).

3. *Інструкція* про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Мін'юсту України від 08.10.98 №53/5: із змінами згідно з наказами Мін'юсту України № 1950/5 від 26.12.2012, №1350/5 від 27.07.2015, № 1420 від 26.04.2017). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0705-98>.

3. *Instruction on the appointment* and conduct of forensic examinations and expert studies and Scientific and methodological recommendations on the preparation and appointment of forensic examinations and expert studies: approved. by order of the Ministry of Justice of Ukraine of 08.10.98 No. 53/5: as amended by orders of the Ministry of Justice of Ukraine No. 1950/5 of 12/26/2012, No. 1350/5 of July 27, 2015, No. 1420 of April 26, 2017). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0705-98>. (In Ukrainian).

4. *Про особливості державної політики* із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 № 2268-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2268-19>.

4. *On the features of state policy* to ensure the state sovereignty of Ukraine in the temporarily occupied territories in Donetsk and Luhansk Oblasts: Law of Ukraine of 01/18/2018 No. 2268-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/go/2268-19>. (In Ukrainian).

**НЕСООТВЕТСТВИЕ СОДЕРЖАНИЯ МЕРОПРИЯТИЙ
РЕФОРМИРОВАНИЯ (РАСФОРМИРОВАНИЯ, ПЕРЕФОРМИРОВАНИЯ,
СОКРАЩЕНИЯ ЧИСЛЕННОСТИ) ОРГАНОВ ВОЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ,
ВОИНСКИХ ЧАСТЕЙ, ЗАВЕДЕНИЙ (УЧРЕЖДЕНИЙ) РОДОВ ВОЙСК,
СПЕЦИАЛЬНЫХ ВОЙСК И СЛУЖБ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ ЗА
1991 – 2014 ГОДЫ РЕАЛЬНЫМ ПОТРЕБНОСТЯМ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ
УКРАИНЫ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ИХ СПОСОБНОСТИ ВЫПОЛНИТЬ
ЦЕЛЕВЫЕ ЗАДАНИЯ ПО ЦЕЛИ**

**А. Г. Рувин
А. П. Средний**

В статье даны основные положения, которые исследуются в рамках научно-исследовательской работы «Разработка методики проведения судебных военных экспертиз, связанных с уровнем обороноспособности государства».

Авторами исследована несогласованность мероприятий Стратегического планирования применения Вооруженных Сил Украины (далее ВС Украины) и мероприятий оборонного планирования, проводимых в государстве в течение 1991-2014 годов.

С целью восстановления воинского учета на всей территории страны в 2016 году было дополнительно сформировано районные (городские) военные комиссариаты (далее ВК) в административно-территориальных единицах районного типа, где они были сокращены в предыдущие годы.

Таким образом, одним из основных показателей мобилизационной готовности ВК является их реальные возможности полной и своевременной подачи в войска мобилизационных ресурсов. Однако, результаты выполнения ВК задач по подъему и подачи в части мобилизационных ресурсов в течение 1-6 очередей частичной мобилизации в 2014-2015 годах, подтверждают наличие существенных проблем и несоответствия между реальными и необходимыми возможностями ВК по выполнению задач по назначению.

По мнению авторов статьи, соответствующего усовершенствования нуждались и нуждаются методики проведения судебных военных экспертиз, которые являются важным инструментом объективной оценки действий (бездействия) военных должностных лиц (руководителей, командующих, командиров, начальников) по вопросам строительства, развития, подготовки и применения ВС Украины; установление причинно-следственной связи между нарушениями со стороны указанных выше должностных лиц требований действующего законодательства и наступлением тяжелых последствий, связанных с гибелью личного состава, потерей вооружения, военной техники, материальных средств и тому подобное.

Ключевые слова: вооруженные силы Украины, органы военного управления, воинские части, рода войск, специальные войска.

INCONSISTENCY OF THE CONTENT OF THE REFORM (DISSOLUTION, REORGANIZATION AND FORCE REDUCTION) OF MILITARY COMMAND AND CONTROL UNITS, MILITARY UNITS (INSTITUTIONS) OF COMBAT ARMS, SPECIAL FORCES AND SERVICES OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE IN 1991 – 2014 YEARS TO THE REAL NEEDS OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE FOR THEIR ABILITY TO FULFIL THE ASSIGNED TASKS

**O. Ruvin
O. Srednii**

The article deals with the main provisions that are being investigated within the framework of the research work "Development of the methodology for conducting forensic military examinations related to the level of defence capability of the state".

The authors investigate the inconsistency between the Strategic Planning of the Armed Forces of Ukraine and the Defence Planning measures conducted in the country during 1991-2014.

In order to restore military registration throughout the country in 2016, district (city) MC were further formed in administrative-territorial units of the district type, where they were reduced in previous years.

Thus, one of the main indicators of the mobilization readiness of the MC is their real capacity for the full and timely deployment of mobilization resources to the troops. However, the results of the implementation of the MC tasks for lifting and submitting part of the mobilization resources during 1-6 phases of partial mobilization in 2014-2015, confirm the existence of significant problems and inconsistencies between the real and necessary capabilities of the MC to fulfil the assigned tasks.

In the opinion of the authors of the article, the necessary and necessary techniques for conducting judicial military examinations, which are an important tool for objective evaluation of actions (inaction) of military officials (commanders, commanders, commanders, commanders) in matters of construction, development, training and implementation of the AF, are needed and required. The establishment of a causal link between the violations by the abovementioned officials of the requirements of the current legislation and the occurrence of grave consequences related to the death of personnel, the loss of arms, military equipment, material means, etc.

Key words: Armed Forces of Ukraine, military authorities, military units, troops, special troops.